

encore

**LATVIJAS
JAUNĀS
MŪZIKAS
DIENAS 2024**

LATVIJAS KOMPONISTU SAVIENĪBAS FESTIVĀLS

Sestdien, 11. maijā, plkst. 17.00
Rīgā, Lielajā gīldē

TRIO FABEL

Anna GĀGANE, klarnete

Kristaps BERGS, čells

Linda LEINE, klavieres

PROGRAMMĀ

Krists AUZNIEKS

(1992)

Description without Place

Oskars HERLIŅŠ

(1980)

Three Sci-fi stories

I News for Nobody

II The abyss of the dark planes

III Toroid of light

Žanete SPIRKA

(2002)

“Dubultlīnijas”

Pirmatskaņojums!

Georgs PELĒCIS

(1947)

“Lirisks triptihs par latviešu tautasdziesmu tēmām”

I “Tumša nakte, zaļa zāle”

II “Zaļa tautu miežu rija”

III “Pūt, vējiņ(i)”

Andris DZENĪTIS

(1978)

Geography of Rain | “Lietus ģeogrāfija”

Pirmatskaņojums!

PAR PROGRAMMU

2019. gadā dibinātajā *Trio Fabel* apvienojušies trīs spilgti latviešu mūziķi – klarnetiste un Latvijas Nacionālā simfoniskā orķestra māksliniece Anna Gāgane, Briseles filharmoniku čellu grupas koncertmeistars Kristaps Bergs un jau vairākus gadus Vācijā dzīvojošā pianiste Linda Leine. Šo trijotni jau kopš kopīgi aizvadītajiem *Dārziņskolas* laikiem vieno cieša draudzība un īpaša muzikālā sapratne, kas saistoši atklājas arī katrā šī saskanīgā ansambļa interpretācijā. Būtiska loma trio plašajā repertuārā atvēlēta latviešu mūzikai, jo īpaši jaundarbiem.

Par šīs koncertprogrammas ieceri mūziķi stāsta: “2020. gadā pieciem latviešu komponistiem – Andrim Dzenītim, Kristam Auzniekam, Oskaram Herliņam, Georgam Pelēcim un Žanetei Spirkei – trio pasūtīnāja jaundarbus. Tie drīz vien arī tapa un pakāpeniski tiek atklāti arī klausītājiem. Šīs kompozīcijas apcer idejas par identitāti, klātbūtni un piederību kādai vietai. Trio mūziķiem, kas pamatā uzturas dažādās vietās (Anna Gāgane – Šveicē, Kristaps Bergs – Beļģijā, Linda Leine – Vācijā), vienojoša bija (un aizvien ir) sajūta par to, ka viņi vienlaikus ir piederīgi gan Latvijai, gan savai jaunajai dzīvesvietai un savā veidā dzīvo paralēlu dzīvi. Rezidējot dažādās valstīs, piesaiste vienai vietai šķiet diezgan relatīva. Identitātes meklējumi ir bijuši aktuāli vienmēr, bet īpašu nozīmi tie ieguva tieši pandēmijas laikā. Pandēmija kā globāls izaicinājums līdz ar vispārēju izolāciju vienam no otra galu galā tuvināja cilvēkus visā pasaulē. Lai arī ikviens, kuru ietekmēja *lokdauns* un nošķirtība, to izjuta savā veidā, cilvēki dažādās pasaules vietās bija vienoti šajās sajūtās.”

Kaut daudzus gadus aizvadījis tālumā, meistarību kaldinot Hāgas konservatorijā un pamatīgu profesionālo rūdījumu gūstot arī prestižajā Jeila Universitātē ASV, ar savu tik tieši uzrunājošo skaņumākslu **KRISTS AUZNIKS** allaž bijis tepat tuvumā. Latvijas muzikālo ainavu ar nerimstošu zinātkāri un lielām darba spējām apveltītais sirdssiltais komponists spilgti papildina ar

cietmju kultūrās iepazītām skaņkrāsām un tehnikām, kurās saskatāmas arī atblāzmas no postminimālisma estētikas. Pilna gaismas un pārļaicīga skaistuma, pacilājoša un iedvesmojoša ir Krista mūzika. Dzirdīgas ausis un atvērtas sirdis tā atradusi ļoti plašā ģeogrāfiskā tvērumā, aizvien turpinot pārsteigt arī ar savu nemitīgo mainību. Palūkoties pasaules plašumos un katra paša sirds dziļumos viņš rosina arī savus JVLMA studentus, no kuriem vairāki ar saviem darbiem krāšņo arī festivāla "Latvijas Jaunās mūzikas dienas" programmu.

Par *Trio Fabel* veltīto kompozīciju **Description without Place** autors raksta: "Amerikāņu 20. gadsimta dzejnieks Voless Stīvenss (*Wallace Stevens*) par savu darbu *Description without Place* ("Apraksts bez vietas") kādā vēstulē apgalvo, ka mēs "dzīvojam vietas aprakstā, nevis pašā vietā." Novērošanas akts kā darbība, kas pabeidz pasauli, kļuva par šī skaņdarba centrālo punktu. Darbs pēta veidus, kā muzikāls teksts var kalpot par šo pasaules aprakstu, kurā Stīvenss redz mūs dzīvojam. Dzejnieks saskata prātu kā būtņi, kuras domas var patiešām tikt realizētas, tās var kļūt par daļu no pasaules. Šis neiedomājama spēks, ko Stīvenss piešķir mākslinieka domai, protams, ir radīšanas spēks. Dzejnieka doma pabeidz pasauli, to sakārtojot, saliekot tās objektus savās vietās, piešķirot tiem nozīmi, bet tā arī pabeidz pasauli, to vienkārši novērojot. Tāpat kā Stīvensa nosauktā vieta, kurā dzīvojam, ir tās apraksts – mūsu izpratne par to, tās vēsturi, vēl jo vairāk, mūsu idejas attiecībā uz vietu un laiku vispār – arī mans skaņdarbs kļūs par vietu, jo tas taču ir potenciālas realitātes apraksts. Un kad subjekta-objekta izšķiršana saplūst vienā, kad pasaules un sevī apraksts viens no otra neatšķiras, pasaule saraujas Pilnīgā un Vienā, kurā prāts nestājas ceļā Esībai. Ko nozīmē radīt mūziku, kas aicina prātu pietuvoties pasaulei, kamēr tas tajā, skaidri kā spogulī, atpazīst pats sevi?"

OSKARS HERLIŅŠ pirmos soļus kompozīcijā spēris 1990. gadu vidū, eksperimentējot tā dēvētajā *chiptune* žanrā un drīz vien pievērsoties arī rokmūzikai – sacerot dziesmas un instrumentālus skaņdarbus rokgrupām, kurās pats arī dārdināja ģitāru un dziedāja. Alkdams iegūt akadēmiski padziļinātas zināšanas, Oskars nonāca pie trompetes un eifonija spēles un muzicēšanas pūtējorķestros. Un tad jau seko kompozīcijas studijas vakara mūzikas skolā “Rīdze” un Latvijas Universitātē iegūtais Humanitāro zinātņu maģistra grāds filozofijā, un došanās uz Engelsholmas tautasskolu Dānijā, lai apgūtu elektroniskās mūzikas pamatus. Pēcāk ir intensīvi studiju gadi mūzikas augstskolās Rīgā, Stokholmā un Hāgā... Bet paralēli tam visam – arī pedagoģiskais darbs un komponēšana visdažādākajiem sastāviem un kontekstiem, tostarp arī kino, teātrim un multimedāliem notikumiem.

“Skaņdarbu ciklu **Three Sci-Fi Stories** veido trīs savstarpēji kontrastējošas daļas ar nosaukumiem *News For Nobody* (~4'39”), *The Abyss of The Dark Planes* (~5'47”) un *Toroid of Light* (~5'14”) ar kopējo hronometrāžu ~15'40”. Daļu nosaukumi (izņemot pirmo) nav racionāli skaidrojami, to rašanos iedvesmojusi zinātniskā fantastika. Šie nosaukumi drīzāk vedina uz domu, ka Oskars Herliņš vai kāds cits autors reiz tos varētu ņemt par pamatu saviem zinātniskās fantastikas literārajiem vai skatuves darbiem. Savukārt *News for Nobody* radās, komponistam veidojot kādu ierakstu par savām aktivitātēm *FaceBook* mūziķa lapā un secinot, ka tās visdrīzāk būs ziņas (gandrīz) nevienam, jo ir jāmaksā, lai ieraksts *FaceBook*’ā sasniegtu kaut cik daudzskaitlīgu auditoriju.

Darbs veidots, izmantojot gan tradicionālas kompozīcijas tehnikas (motīvu, frāžu, teikumu utt. veidošana, modālās harmonijas lietojums), gan laikmetīgās kompozīcijas tehnikas – piemēram, lietota *OpenMusic* vizuālās programmēšanas vide, lai izstrādātu atsevišķu mūzikas materiālu ritmus, kā arī veidotu algoritmu harmoniskā ritma maiņai,” atklāj Oskars Herliņš.

ŽANETE SPIRKA savus skolas gadus aizvadījusi, Alūksnes gleznainajā atmosfērā slīpējot klavierspēles meistarību un padziļināti interesējoties arī par eksakto priekšmetu izziņāšanu. Studijas jauno talantu atsaukušas uz Rīgu, kur studēts gan *Mediņos*, toskait pie Andra Dzenīša, gan JVLMA, kur Žanetes mentori patlaban ir Jānis Petraškevičs un Gundega Šmite. Pāris gadus izbaudījusi džezfanka apvienības *Very Cool People* menedžeres darba daudzpusību, ar apskaužamu drosmi apveltītā Spirka uzņēmusies jau pieminētās mūzikas vidusskolas Mūzikas vēstures un teorijas nodaļas vadītājas misiju! 2002. gadā dzimusī mūziķe jeb jaunākā šīgada festivāla programmā iekļautā komponiste atklāj, ka mūzikā viņu jo īpaši saista tembrālu nianšu izpēte, kā arī daba – “tas gan drīzāk tādā urbāni pastorālā veidā – kā sienāži sisina vai ūdens viļņojas; cenšos arī mūzikā meklēt šādas plūsmas un šķautnes.”

Savukārt par jaundarbu “**Dubultlīnijas**” viņa raksta: “Aizceļojot, kur prom, bet, paliekot tepat. Tāpat kā *Trio Fabel* mūziķi, tāpat es, mētājos starp vienu vietu – starp otru. Viņi starp valstīm, es – starp Alūksni un Rīgu. Ir tik viegli pazaudēt sevi, jo šķiet, ja esi vienā vietā, otras vietas eksistence nemaz nav iespējama. Mūsdienās ir daudz cilvēku, kas dzīvo starp pilsētām, valstīm, pasaulēm, tāpēc ir svarīgi, ka neesi vienīgais, kas mētājas starp sapņiem un realitāti šajā laikā.”

GEORGA PELĒČA skaņumākslas ģenētiskos priekštečus var saskatīt renesanses un baroka mūzikā, kā arī minimālisma estētikā. Raksturojot viņa mūzikas stilistiku, visprecīzākais šķiet apzīmējums “jaunā konsonantā mūzika”, kur labskaņa ir harmonijas ideāls. JVLMA Emeritētais profesors pazīstams arī kā viens no autoritatīvākajiem mūzikas zinātniekiem Latvijā, īpaši kontrapunkta teorijas un vēstures laukā. Ilgstoša radoša savienība Pelēci saista ar Gidonu Krēmeru un *Kremerata Baltica*. Tāpat visai iedzīmīga raksturzīme, pārļapojojot Pelēča darbu sarakstu šķiet viņa interese par ziedu tematiku – līdzās “Plaukstošajam jasmīnam” ir “Pienuņu lauks”, “Kreimeņu vīraks”, “Ceriņu dārzi”... Savulaik komponists savu aizraušanos ar krāšņo

dabas rotu iedzīvinašanu skaņu gleznās skaidrojīs: “Es dzīvoju blakus botāniskajam dārzam, kur gandrīz visu gadu plaukst ziedi un krūmi. Ar laiku nolēmu veidot savu botānisko dārzu.” Vairākkārt viņš atgriezies arī tautas mūzikas radošas izpētes. To apliecina arī “**Lirisks triptihs par latviešu tautasdziesmu tēmām**”, kurā Pelēcis ar gaišu mīļumu radoši aplūko sirdssiltās melodijas “Tumša nakte, zaļa zāle”, “Zaļa tautu miežu rija” un “Pūt, vējiņ(i)”.

Visorganiskāk **ANDRIS DZENĪTIS** līdz šim juties laika un sastāva ziņā izvērstos lielas formas darbos, nesteidzīgi izbaudot un kāri izgaršojot orķestra krāsu neizsmeļamās kombinācijas un kora balsu daudzveidīgās sabalsošanās, ļaujoties nesasteigtam laika plūdamam, skaņveides procesualitātei un secīgi izklāstītam vēstījumam. Taču viņa plašajā darbu katalogā apjomīga un ārkārtīgi saistoša ir arī kameramūzikai veltītā sadaļa. Daiļrades sākumposmā eksistenciāli un tumsnēji noskaņotais jaunais cilvēks laika gaitā izveidojies par rokrakstā daudzveidīgu nobriedušu komponistu, kura izteiksmes līdzekļu paletē ir gan urbānistiska ekspresija un puantilistisks klasicisms, gan kinematogrāfisks romantisms un elektroakustisks ekspresionisms, nesamāksloti paties melodiskums un veldzējošs askētisms.

Dzeniņa darbi ir būtiska Latvijas koncertdzīves sastāvdaļa un iemantojuši arī plašu starptautisku ievērību. Interesanti, ka dienā, kad *Trio Fabel* Rīgā publiku pirmoreiz iepazīstina ar Andra opusu “Lietus ģeogrāfija”, Latgales vēstniecībā “GĒRS” Kaspara Putniņa vadītais Latvijas Radio koris pirmatskaņo Dzeniņa *Neptunus*, bet Īrijas kamerkoris Kristas Auderes vadībā Dublinā dzied viņa “Lūgšanu / *Pater Noster*”.

Par 2021. gadā darināto kompozīciju “**Lietus ģeogrāfija**” Andris Dzenītis stāsta: “Lietus mūsu uztverē var būt visnotaļ atšķirīga parādība, sākot no tā funkcijas – dabai nepieciešamā mitruma došanas, vai gluži pretēji – stihisku plūdu radīšanas, līdz, mani īpaši interesējošai – estētiskai – dažādu skanisku efektu radīšanai. Lietus, sasniedzot dažādas virsmas, ar dažādu līšanas intensitāti var radīt gan poliritmiskus perkusīvus efektus, gan

nekontrolējamu “balto troksni”, mainoties vēja virzienam, stiprumam, šī skaņu partitūra var būtiski mainīties, radīt savas formas, kulminācija, relaksēti nomierinošas atmosfēras. Mans iedvesmas avots ir tieši šī skaniskā daudzveidība, kas rodas, lietus lāsēm skarot dažādas virsmas, to transformācija. Skaņdarba pamatformu varētu uzskatīt par savdabīgām variācijām – viena skaņu materiāla procesuālām pārmaiņām no diatoniskā skaņkārtā “izbārstīta” materiāla, līdz arvien sarežģītākiem procesiem, solistiskām epizodēm, priekpilnam triumfam, kur viens un tas pats skaņu impulss rada daudzus un dažādu atsitēnu polimteriskus variantus. Lietus variācijas var būt neskaitāmas un teju neakārtojamas kombinācijas, bet tā vieliskā pamatbūtība paliek viena un tā pati – ūdens.”

PAR MŪZIĀIEM

2019. gadā dibinātajā *Trio Fabel* apvienojušies trīs spilgti latviešu mūzīki, kurus jau kopš skolas gadiem vieno arī cieša draudzība. Šie trīs ir klarnetiste Anna Gāgane, čellists Kristaps Bergs un pianiste Linda Leine. Trio repertuāru veido gan Ludviga van Bēthovena, Johanna Brāmsa, Gabriela Forē, Olivjē Mešāna un citu grandu mūzika, gan īpaši tieši šim ansamblim veltīti Georga Pelēča, Andra Vecumnieka, Krista Auznieka, Andra Dzenīša, Oskara Herliņa, Evijas Skuķes un citu komponistu skaņdarbi. Trio uzstājies Latvijā, Itālijā, Vācijā, tostarp prestižajā *Usedomer* festivālā.

Klarnetiste **ANNA GĀGANE** mūziķes gaitas uzsākusi Emīla Dārziņa mūzikas vidusskolā pie Gunāra Kļaviņa, turpinot izglītību pie Gunta Kuzmas JVLMA, Sabīnes Maijeres un Rainera Vēles klasē Lībekas Mūzikas augstskolā, kā arī Bāzeles Mūzikas augstskolā absolvējot divas maģistrantūras studiju programmas Fransuā Bendas vadībā. Anna guvusi panākumus vairākos starptautiskos konkursos, tostarp bijusi divkārtēja laureāte un speciālas balvas ieguvēja Jurjānu Andreja starptautiskajā kokpūšaminstrumentu konkursā, kā arī saņēmusi Lielo mūzikas balvu 2018 kategorijā “Gada jaunais

mākslinieks” un ieguvusi Šveices valdības izcilības stipendiju. 2022. gadā pirmatskaņojusi viņai veltīto Jāņa Petraškeviča Klarnetes koncertu *Long walks* kopā ar LNSO diriģenta Gunta Kuzmas vadībā.

Kopš 2019. gada oktobra Anna ir LNSO klarnēšu grupas koncertmeistara vietniece un darbojas arī kā pasniedzēja JVLMA. Līdztekus spēlei orķestrī Anna iesaistās dažādos orķestra un kamerģitaras projektos kopā ar *Trio Carmine* un *Trio Fabel*, pirmatskaņo jauno komponistu darbus un regulāri uzstājas kā kamerģitariste un soliste Latvijā, Vācijā, Šveicē un citviet.

KRISTAPS BERGS kopš 2016. gada septembra ir Briseles filharmonijas orķestra čellu grupas koncertmeistars. Par spožu sniegumu pieminētajā gadā viņš tika nominēts Lielajai mūzikas balvai kategorijā “Gada jaunais mākslinieks”, uzmanību izpelnoties arī ar plaukstošu solomākslinieka karjeru. Balvai ticis nominēts arī par sniegumu pērn - “Par izcilu interpretāciju”, atskaņojot Vitolda Lutoslavska Čellkoncertu kopā ar LNSO un diriģenti Kristīnu Posku.

Mūziķu ģimenē uzaugušais Kristaps Bergs skolojies pie izcilām čellu spēles meistariem dzimtajā Rīgā (Diana Ozoliņa, Eleonora Testeļeca, Ligita Zemberga) un Vīnē (Reinharda Latzko, Heinrihs Šifs), plūcis laurus vairākos konkursos un jau paguvjis koncertēt arī leģendārās koncertzālēs, tostarp Ņujorkas Kārnegija zālē, Losandželosas Volta Disneja zālē, Vīnes *Musikverein* un *Konzerthaus*, Amsterdamas *Concertgebouw*, Londonas Karaliskajā Albertas zālē un *Royal Festival Hall*, Tokijas *Suntory Hall*. Kristaps papildinājis meistarības pieredzi pie tādiem mūziķiem kā Dāvids Gerings, Franss Helmersons, Annars Bilsmā, Arto Norass, Valters Dešpaljs u.c. Kristaps ir sadarbojies un uzstājies kopā ar tādiem māksliniekiem kā Andris Nelsons, Heinrihs Šifs, Ida Hendele, Reinharda Latzko, Kristians Altenburgers, Natālija Prišepenko, Pēteris Vasks, Džovanni Sollima, Helmuta Lahenmanis, Arturs Maskats.

Bergs orķestra mūziķa pieredzi spodrīna arī regulāri sadarbojoties ar Amsterdamas *Concertgebouw* orķestri, Vīnes filharmonijām un Eiropas kamerorķestri. Pateicoties dāsnam privātam sponsoram, Kristaps spēlē uz īpaša Lorencu Ventapanes 1836. gadā būvēta instrumenta no Neapoles.

LINDA LEINE pēc mācībām dzimtajā Rīgā studijas turpinājusi augstkolās Hamburgā, Lībekā un Rostokā. Kopš 2010. gada viņa dzīvo un strādā Vācijā. Linda ar lielu aizrautību uzstājas kopā ar dziedātājiem. 2015. gada sākumā kopā ar dziedātāju Piu Davilu viņa Grācā ieguva 3. vietu un žūrijas atzinību kā dziesmu duets (*Liedduo*) starptautiskajā konkursā “Francis Šūberts un mūsdienu mūzika”, kā arī 1. vietu 2016. gada konkursā “Aizliegtā mūzika” Šverīnē, Vācijā. Kopš 2019. gada pianiste muzicē kopā ar Kristapu Bergu un Annu Gāgani *Trio Fabel* sastāvā, atskaņojot dažādu laikmetu mūziku un aktīvi sadarbojoties ar mūsdienu komponistiem. No 2011. līdz 2021. gadam Linda spēlēja klavierduetā ar Darju Maršiņinu. Duets uzstājies Vācijā, Itālijā, Čehijā, ASV... Ar savu debijas albumu “Šūberts-Stravinskis-Vasks” duets 2019. gadā divās kategorijās tika nominēts prestižai vācu *Opus Klassik* balvai.

Linda Leine kā kamermūziķe un soliste ir piedalījies Latvijas Radio “Klasika”, NDR, WDR, SWR un BR ieskaņojumos. 2022. gadā SKANI paspārnē Leine ieskaņojusi dubultalbumu *Georgs Pelēcis. Seasons*.

Tekstus sagatavoja Santa BUŠS

Festivālu rīko:

LATVIJAS KOMPONISTU SAVIENĪBA

www.muzikasdienas.lv

www.facebook.com/komponisti

Festivālu atbalsta:

VALSTS KULTŪRKAPITĀLA FONDS

RĪGAS DOME

RĪGAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

LATVIJAS RADIO 3 "KLASIKA"